

‘Door het oog van de naald gekropen’

Roodgloeiend stond de telefoon niet de afgelopen zomer bij de KAVB. Wel stak Peter Knippels, senior beleidsmedewerker Bodem en water, veel tijd in de toenemende droogte. Dankzij goede contacten met ondernemers in de regio, waterschappen en Rijkswaterstaat konden de meeste ondernemers over voldoende water beschikken. “Maar we zijn wel door het oog van de naald gekropen”, aldus Knippels.

Tekst: Arie Dwarswaard | Fotografie: René Faas

Het kwam zo uit, maar gunstig was het wel. Omdat zijn vakantie al in april viel, was hij in de zomer van 2018 aan het werk. En dus kon Peter Knippels, senior beleidsmedewerker Bodem en water bij de KAVB, de hele zomer de ontwikkelingen volgen waar het ging om de maar voortdurende droogte en warmte. In juli viel er in Nederland bijna geen regen, terwijl het wel warm, zeer warm en soms heet was. In die maand begon het overleg in Nederland op gang te komen, herinnert Knippels zich. “Als KAVB beschikken we over een fijnmazig netwerk van regio-bestuurders, ondernemers die in waterschappen zitten en de waterschappen zelf waar goed contact mee is. Half juli begon duidelijk te worden dat het menens werd. Waterschappen als Hoogheemraadschap Rijnland en Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier begonnen scenario's te ontwikkelen en het Landelijk Crisisoverleg Water werd actief. Vanuit dat laatste overlegorgaan kregen we als KAVB vragen over de bloembollensector. Daarnaast kwam de zogenoemde verdringingsreeks in beeld. Deze reeks is gebaseerd op de Waterwet, waarin is aangegeven in welke volgorde het water verdeeld moet worden. Daarin staan kapitaalsintensieve gewassen boven andere agrarische producten. Op basis van onze informatie kon worden bevestigd dat bloembollen tot de kapitaalsintensieve gewassen behoren.”

INUNDATIE

Eén aspect was in de wet niet geregeld: het gebruik van oppervlaktewater voor inundatie. Knippels: “In de verdringingsreeks wordt gesproken over water ten behoeve van de teelt van een gewas. Met dank aan een indringend pleidooi van Robert van der Salm uit het Noordelijk Zandgebied, waarin hij duidelijk maakte dat inundatie een integraal onderdeel is van de bedrijfsvoering op een bloembollenbedrijf en dat één jaar niet inunderen gevolgen voor meer jaren heeft, stemden Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier ermee in inundatie mogelijk te blijven houden.”

De situatie was niet in heel Nederland hetzelfde, benadrukt Knippels. “We maken duidelijk onderscheid tussen laag en hoog Nederland. In het westen lukte het om het waterpeil in de sloten voldoende hoog te houden, waardoor de zandgrond voldoende vochtig bleef. In hoog Nederland was er veel minder oppervlaktewater beschikbaar, omdat de IJssel en andere rivieren al snel veel minder water bevatten. Veel telers hebben in het oosten en zuiden van Nederland waterputten met bijbehorende vergunning, waaruit water is gehaald om te beregenen.”

Alles overziend stelt hij vast dat de situatie van afgelopen zomer voor de meeste ondernemers uiteindelijk goed is afgelopen. “Er is geen verbod gekomen voor het beregenen van bolgewassen. Bij het Hoogheemraadschap Rijnland kregen we het zelfs voor elkaar om in de Leidsevaart bij Heemstede een dam te laten plaatsen om daarmee de oprukkende verzilting vanuit het Spaarne tegen te gaan. De bloembollensector kreeg daarbij voorrang op de scheepvaart.”

MEER KENNIS

Terugkijkend op die lange warme en droge zomer, stelt hij vast dat betrokken partijen zijn gaan nadenken over deze situatie.

“We zijn door het oog van de naald gekropen. Het begon gelukkig op 9 augustus te regenen en flink af te koelen. Dat is onze redding geweest.”

Tegelijkertijd relativeert hij de zorgen in de sector. “Door het langdurig lage waterpeil in de rivieren heeft de scheepvaart veel minder vracht kunnen vervoeren. Gevolg is dat de bouwwereld enorme achterstanden heeft opgelopen. Droogte en warmte hebben ook gezorgd voor veel meer blauwalg dan iedereen had verwacht.”

De KAVB is na het droge seizoen op verschillende fronten aan de slag gegaan om voorbereid te zijn op een eventuele herhaling. “Het Milieuplatform heeft de vraag gesteld wat we hiervan hebben geleerd. Daar gaan we sowieso mee aan de slag. Daarnaast participeren we als KAVB in diverse overlegstructuren. De rijks-

overheid heeft opdracht gegeven aan een breed opgezette commissie onder leiding van Job Cohen om uit te werken wat we hiervan kunnen leren.”

Op het gebied van verzilting is vastgesteld dat er meer kennis nodig is over de effecten van het te zoute water. Om die reden zijn KAVB en Rijkswaterstaat in het najaar van 2018 gestart met het project Verziltingskennis. “Op plekken waar we dat totaal niet verwacht hadden, ontstonden afgelopen zomer problemen met verzilting. Om beter zicht te krijgen op wat er nu precies gebeurt en welk effect zout water heeft op bloembollen, zijn we met tulpentelers in zes gebieden aan de slag gegaan. Zij gaan zelf meten hoe het EC-gehalte door het jaar heen verloopt.” Niet overal is deze zomer zonder gevolgen gebleven. De al eerder genoemde waterputten in het oosten en zuiden van Nederland geven agrarisch ondernemers de mogelijkheid om water te onttrekken voor de beregening. Sommige putten liggen dicht tegen natuurgebieden aan. “Verschillende waterschappen hebben besloten dat die putten niet meer mochten worden gebruikt voor beregening.”

SAMENWERKEN

Het deelnemen aan die verschillende overleggen is een bewuste keuze, aldus Knippels. “We moeten blijven investeren in contacten en afstemming en tijd steken in diverse overlegstructuren. Je kunt als sector nu eenmaal dergelijke zaken niet in je eentje oplossen. Om die reden werken we samen met de waterschappen en andere sectoren.”

Ten slotte benadrukt hij dat deze inzet ook past binnen de visie Vitale Teelt 2030 van de KAVB. “Die visie geeft aan dat door klimaatverandering er behoefte komt aan cultivars die beter bestand zijn tegen droogte en zout. De zomer van 2018 heeft meer dan duidelijk gemaakt dat dergelijke cultivars meer dan nodig zijn.”

Voorspellen hoe zomer 2019 kan hij niet. Wel is hij ook komende zomer aan het werk. De vakantie is al geboekt en valt buiten het zomerseizoen. ♦